

KÜLASTAJA MEELESPEA

- Hoia mets ja raba puhtana.
- Telgi ja tee lõket ainult selleks ettevalmistatud kohas.
- Kaitsealal võib koguda marju, seeni ja muid metsaandmeid.
- Üle 50 inimesega grupi külastus või üritus kooskõlasta kaitseala valitsejaga.
- Ära sõida jalgrattaga väljaspool teid ja radu.
- Hoidu astumast sipelgate radadele.
- Mootorsõidukiga liikle ainult selleks ettenähtud teel ja pargi parklasse.

Kui näed looduse või külastusobjektide kahjustamist, teavita sellest keskkonnainspektsiooni tel 1313.

KAITSEALA VALITSEJA

Keskkonnaamet
Põlva-Valga-Võru regioon
Kalevi 1a, 64503 Räpina
tel 799 0900
polva@keskkonnaamet.ee
www.keskkonnaamet.ee

KESKKONNAAMET

KAITSEALA KÜLASTUSE KORRALDAJA

RMK loodushoiuosakond
Kagu-Eesti piirkond
Kiidjärve looduskeskus
tel 676 7122
www.rmk.ee
kiidjarve.looduskeskus@rmk.ee

Trükise väljaandmist toetas:
SA Keskkonnainvesteeringute
Keskus

Trükise koostaja: Mari Kala
Esikaane foto: Tupp-villpead, M. Sepp
Küljendus: Akriibia OÜ
Trükk: Aktaprint AS
Trükitud FSC sertifikaadiga paberile.

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

©Keskkonnaamet 2012

VALGESOO looduskaitseala

Foto: Valgesoo kuklased, A. Saarist

VALGESOO LOODUSKAITSEALA

Valgesoo looduskaitseala (pindala 345,5 ha) asub Põlvamaal Vastse-Kuuste ja Põlva vallas. Kaitseala moodustati 1981. aastal sookaitsealana, eesmärgiga kaitsta Valgesoo raba ja seda ümbritsevat lähimaastikku.

1981. aastal eraldati Eestis 30 piirkonda sookaitsealadeks. Selleks ajaks oldi aru saadud, et soodel on täita oluline roll maakera veeringes: soode turvas filtreerib sademeveed ja puhastab pinnaseveed, reguleerib maakera süsinikuringet (seob CO₂ ja vabastab hapnikku, seejuures annab hapnikku rohkem kui ise tarbib), sood on puhta vee reservuaarid, eriti sooveekogud ja laugastikud. Olles erakordselt stabiilsed ja hästi isereguleeruvad, pakuvad sood ka teaduslikku huvi.

RABA

Valgesoo asub Ahja jõe lookes liivapinnases olevas lamedas orus. Valgesoo on valdavalt puisraba, siin esineb vaid kaks lagedamat laigukest, kus kasvavad kanarbikulised. Raba on lamedapinnaline, siiski on aimatavad 8 väga madalat saart, mis kaetud rabamännikuga. Raba üleminek mineraalmaaks on üldiselt järsk ja seetõttu piirab rabaserva vaid kitsa ribana siirdesoomets.

Turbalasundi keskmine sügavus on 1,3 m, maksimaalne 1,8 m. Rabaturvas asub otse liival, mis osutab, et Valgesoo on tekkinud liivase lohu soostumise tagajärjel. Valgesoo väärtust tõstab asjaolu, et see on kuivendusest täiesti mõjutamata.

TAIMED

Valgesoos kasvavad tüüpilised rabataimed – hanevits, küüvits, kukemari, sookail, tupp-villpea. Küllap viimase õitsemisaegsest valendusest ongi tulnud nimi Valgesoo. Tupp-villpeal on villpea-

dest ainukesena varre tipul ainult üks tutt. Taim on hästi märgatav juunis, kui raba on kaetud viljatuttide valge vaibaga. Seevastu harvem tuntakse seda taime õitsemise ajal, aprillis-mais. Sel ajal on valgete karvatuttide asemel näha hoopis väikesed hallikad õite kande- ja kattedlehed ning kollastest tolmukepeadest värvunud õied. Tupp-villpea on üldiselt nii katvuse kui esinemissageduse poolest kõige tähtsam rabas kasvav rohttaim ja oluline turbamoodustaja koos turbasamblaga.

Turbasamblad, nagu ka teised samblad, kõdunevad ja kasvavad üheaegselt. Kuna neil puuduvad juured, siis kasvavad nad pidevalt ülemisest otsast, samal ajal altpoolt kõdunedes. Tihedas kõdunevas aluskihis jääb õhku järjest vähemaks, taimeosad ei lagune täielikult

Foto: Valgesoo matkarada, M. Kala

Foto: Vaade tornist, M. Kala

ja nii ei teki muld, vaid poollagunenud taimeosadest koosnev turvas. Meie rabades түseneb turbakiht umbes 1mm aastas.

“PARUNIMÄNNIK”

Raba ümbritsevad peaaegu igast küljest metsad, ala loodeosas (vaatetorni ümbruses) pakuvad mõnusat vaadet Ahja kunagise mõisniku Conrad von Brasch'i rajatud männikultuurid 1860-1870 aastail, mis nüüdseks kasvanud uhkeks ja võimsaks männimetsaks, rahva sõnul “parunimännikuks”.

MATKAJALE

Rabast saab hea ülevaate 24 m kõrgusest vaatetornist. Vaatetorni juurest algab 1,8 km pikkune matkarada, mis kulgeb laudteed pidi otse üle raba ja raba teisest servast läbi metsa kaarega tagasi, kus tükikeses vanas kuusikus saab imetleda kõrgeid laanekuklase pesakuhilaid.

LAANEKUKLASED

Kuklasi ja teisi ühiselulisi putukaid peetakse putukate seas kõige kõrgemalt arenenuteks. Laanekuklased on Eesti suurimad sipelgad. Nad toituvad puudel elutsevate lehetäide magusast nestest, taimeseemneist, nektarist ja oma pesades kasvatatavatest seentest. Ära süüakse ka ettesattuvad kahjurputukad, mistõttu peetakse kuklasi tõhusateks metsakaitseteks. Nii hoiab ühe keskmise suurusega sipelgapesa pere metsa veerandil hektaril, suurte, ligi 2 m kõrguste pesade asukad aga umbes ühel hektaril. Laanekuklane kuulub kaitsealuste liikide III kategooriasse.